

bære de Ofre, der skal til for at opnaa dette sociale Gode; men med de forhaanden-værende Prudoktionsforhold indenfor dansk Landbrug, hvor Hovedindtægten ligger paa Smør, Flæsk og Æg, har det mindre Landbrug saa gode Kort paa Haanden, at jeg skulde være tilbøjelig til at tro, at naar Staten støtter dette for at opnaa et socialt Gode, fremmer den samtidig Bestræbelser, der i hvert Tilfælde i Øjeblikket — mere tør jeg ikke sige — ogsaa kan være hele Samfundet til økonomisk Gevinst.

Det ærede Medlem gjorde opmærksom paa at der kunde være en Risiko ved at yde disse Laan. Dette er selvfølgelig rigtigt. Grunden til, at disse Laan overhovedet ydes, er netop den, at der er saa stor en Risiko, at de private Pengeinstitutters Virksomhed ikke strækker til. Vi maa huske paa, at Hovedantallet af Ejendomsomtagelser finder Sted med Støtte fra privat Laanvirksomhed, og de Beløb, der udlaanes gennem Kridtforeninger, Sparekasser og Banker for at støtte en saadan Ejendomsomtagelse, overstiger mange Gange, hvad der her udlaanes. Naar Staten gaar ind her med Beløb paa 12 Mill. Kr. om Aaret, tidligere 5 Mill. Kr., er det for at hjælpe de Folk, som ikke har Udsigt til ad privat Vej at kunne komme i Gang med saadanne nye Brugs Oprettelse, og saa er der selv sagt en større Risiko.

Naar det ærede Medlem saa mente, at det derfor kunde være rigtigt, at den radikale Regering holdt inde, som det ærede Medlem sagde, i 1916—17—18, og at det kunde være en Fejl, at vi nu slap løs, turde deri dog ligge en Misforstaaelse. Jeg tror heller ikke, den radikale Regerings Medlemmer vil anerkende, at Grunden var, at de paa dette ene Punkt var besjælede af Forsigtighed med Hensyn til Anvendelse af Statens økonomiske Midler. I hvert Fald husker jeg, at meget kort Tid efter, at jeg havde overtaget det Embede, jeg nu indehaver, var der en Forhandling her i Tinget, hvor det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen erklærede sig villig til at paatage sig Ansvar for at laane, hvis jeg ikke husker fejl, 600 Mill. Kr. til Anvendelse i Udstykningsøjemed, saa det var sikkert ikke økonomisk Ansvarsfuldhed, der dikterede denne Stilling. Nej, Grunden var vistnok den, at vi, som det ærede Medlem Hr. Niels Frederiksen sagde, fik tre Aars Debat om denne Sag i Stedet. Det var det, vi fik. Man debatterede det Spørgsmaal, som ogsaa er debatteret her i Dag: Ekspropriation eller Ikke-Ekspropriation. Det gjorde man vist-

nok i tre Aar, og saa gjorde man i øvrigt ikke andet.

Og dog var Forholdet det, at der i Aarene 1916—18 var en Pengerigelighed i Statskassen som aldrig før, og der kunde ses Penge ud til mange mærkelige Formaal. Men der var ikke Penge til dette Formaal her. Ved Siden af var Forholdet det, at der var langt gunstigere Betingelser for at oprette Brug paa Landet i de Aar, fordi Byggeomkostningerne endnu ikke var steget saa stærkt. I 1918—19 steg de ganske vist, men inden den Tid kunde der have været oprettet Brug. Men i de Aar fik vi Debat, da lod vi Talegaverne virke i Stedet, medens det dog havde været meget ønskeligt, om man den Gang havde støttet Oprettelsen af nye Brug. Saa havde der ikke nu været saa mange, som melder sig, uden at det er muligt selv med den stærkt forøgede Bevilling at imødekomme deres Ønsker.

Naar det ærede Medlem Hr. Holstein henstillede, om der ikke ogsaa kunde gives Laan til Bygninger paa Landet med indtil ½ ha Jord, skal jeg sige, at dette Forhold egentlig ligger udenfor dette Lovforslags Formaal. Her er det ikke blot Meningen at skabe en ny Bolig for en Familie, men det er ogsaa Hensigten ved Laanet at støtte Oprettelsen af et Erhverv for en Familie, og hvis der kun er ½ ha Jord, er der ikke Tale om et Erhverv. Hvad angaar Opførelse af Arbejderboliger paa Landet, er det jo en Sag, der har været varetaget af det private Initiativ — maaske ikke altid lige godt, det skal jeg indrømme —, idet Forholdet har været det, at Landbruget i Modsætning til Industrien har følt sig forpligtet til, for saa vidt man anvender Arbejdskraft, ogsaa at opføre Boliger for denne Arbejdskraft. Det kan være gjort mere eller mindre godt, men dog altid bedre end i Industrien, hvor man ikke føler nogen som helst Forpligtelse til at skaffe Boliger til de Arbejdere, man beskæftiger. Et Aktieselskab kan dannes og opføre en Fabrik, der maaske skal beskæftige 500 Arbejdere, og det antager disse Arbejdere, men det overlader til dem selv, om de vil grave sig ned i Jorden eller opføre Boliger. Maaske har Arbejderne heller ikke ønsket andet, maaske ønsker de det heller ikke nu, men jeg tror, at det særlig er for Byerne, dette Boligspørgsmaal har Betydning.

Der er fra Statens Side i ret stor Udstrækning givet baade Tilskud og Laan til Opførelse af Bygninger, navnlig store Bygningskomplekser med 2 og 3 Værelsers Lejligheder; og det er det, der har været